

УДК 94 (497.5) “1990-1999”
DOI: 10.30970/sls.2018.67.2795

ОСОБЛИВОСТІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ХОРВАТСЬКОГО ПОДУНАВ'Я (друга половина 1990-х років)

Микола НАГІРНИЙ

*Вищий комунальний навчальний заклад
“Володимир-Волинський педагогічний коледж імені А. Ю. Кримського”
вул. Устилузька, 42, Володимир-Волинський, Волинська область, 44700
e-mail: mykola76@hotmail.com*

У статті простежується процес повернення контрольованих повсталими сербами районів Хорватії під владу Загреба, визначаються його особливості, характер і тривалість. Акцентовано на труднощах на шляху до успішного завершення реінтеграції, показано заходи хорватської влади, спрямовані на вирішення цих проблем. Аналізується діяльність учасників процесу реінтеграції та їх співпраця. Висвітлюються наслідки реінтеграції для Хорватії та її оцінка у хорватському суспільстві. Наголошено на значенні цього процесу для сучасної України.

Ключові слова: Хорватія, Подунав'я, Східна Славонія, серби, УНТАЕС, реінтеграція, миротворці.

Вихід Хорватії зі складу соціалістичної Югославії та її конституювання як держави у 1990–1991 рр. відбувалися паралельно зі створенням сербських автономних територій у цій республіці. Так, 21 грудня 1990 р. у Кніні було проголошено Сербську автономну область Країна (САО Країна), до якої увійшли історичні області Ліка, Банія, Кордун і Північна Далмація з округами Кнін, Обровац, Бенковац, Грачац, Тітова Кореніца, Двор на Уні, Войніч та Хрватська Костайніца (Pavličević, 2000, s.526). 25 червня 1991 р. на сході Хорватії була утворена Автономна область Славонія, Бараня і Західний Срієм (АО СБІЗС).

19 грудня 1991 р. у Кніні проголошено утворення Республіки Сербська Країна (РСК) шляхом об'єднання САО Країни і АО Славонії, Барані і Західного Срієму. 5 січня 1992 р. до них приєдналася Західна Славонія (Каличанин, ред., 1996). Сербська Країна оголосила про своє прагнення об'єднатися з Сербією або увійти до складу Югославії як самостійний суб'єкт (Bilandžić, 1999, s.795).

Наприкінці 1991 р. хорватські серби під захистом Югославської народної армії (ЮНА) фактично вийшли з-під юрисдикції офіційного Загреба. Цікаво, що уряд Сербії та керівництво ЮНА тривалий час заперечували свою участь у збройній агресії проти Хорватії, хоча неодноразово заявляли про потребу “захистити беззбройний сербський народ” у цій республіці (Pavličević, 2000, s.542).

Повернення згаданих втрачених земель (а це близько 25% території держави) стало першочерговим завданням хорватської влади. Тривалий час офіційний Загреб надії на відновлення територіальної цілісності покладав на міжнародні структури.

Оскільки діяльність миротворчого контингенту ООН у Хорватії впродовж 1992–1995 рр. виявилася неефективною, Хорватія змушена була вдатися до силового розв'язання конфлікту. В результаті операцій “Блиск” і “Буря” (відповідно у травні і серпні 1995 р.) офіційний Загреб взяв під свій контроль Західну Славонію і Кнінську Країну. При цьому Східну Славонію, яка межувала з Сербією, хорватський президент Ф. Туджман вирішив повертати мирним шляхом, із залученням міжнародних миротворчих структур.

Мета пропонованої статті – висвітлення тих аспектів реінтеграції, які можуть слугувати прикладом для гіпотетично можливих кроків України у вирішенні проблеми Донбасу. Власне подібність процесів на Балканах наприкінці ХХ ст. та в сучасній Україні і зумовлює актуальність обраної теми.

Війна за незалежність Хорватії (1991–1995), яку в хорватській історіографії називають Вітчизняною (Domovinski rat), широко висвітлюється науковцями цієї країни. Це, без перебільшення, найпопулярніша тема сучасних хорватських істориків, і не тільки. Процес реінтеграції, тобто мирного повернення контрольованих сербами територій під владу Хорватії, широко представлений у працях Н. Барича (Barić, 2011; 2012), А. Холевац-Тукович (Holjevac Tuković, 2015a; 2015b), Д. Живича (Živić, 2016), Р. Якешевич (Jakešević, 2012) та ін., а також у тематичних наукових збірниках (Antunović Lazić, ed, 2015).

Рішення Ф. Туджмана про мирну реінтеграцію окупованої території Хорватії хорватська громадськість сприйняла не дуже прихильно, особливо хорватські переміщені особи, інваліди, жертви сербських злочинів, ті, хто втратив сім'ю у нав'язаній війні. Усі вони сподівалися на швидке силове звільнення Подунав'я. Однак таким кроком хорватська влада хотіла продемонструвати прагнення зберегти життя всіх хорватських громадян – як сербів, так і хорватів.

Досі залишається дискусійним питання, чому Ф. Туджман вдався до такого кроку. Офіційна хорватська історіографія пояснює це миролюбністю тодішньої влади Хорватії. Однак існує й протилежна точка зору – начебто, хорвати не зважувалися воювати у регіоні, який безпосередньо межує з Сербією і куди безперешкодно могли надходити зброя та людські ресурси з Белграда (Holjevac Tuković, 2015b, s.625–626). Не можна ігнорувати і той факт, що після низки військових поразок сербів у Боснії Сербія була більш схильна до укладення компромісних угод – про це свідчить ряд її кроків. Так, 3 жовтня 1995 р. у Східній Славонії в м. Ердут хорватський уряд і місцеве сербське керівництво підписали договір, який повинен був відрегулювати спірні питання. Наступним став договір, підписаний 12 листопада 1995 р. Загребом і місцевими сербами, за участю представників ООН і США, під назвою “Основна угода про поступову мирну реінтеграцію Східної Славонії, Барані та Західного Срієму до конституційного простору Хорватії” (Tatalović, 1997, s.284–285). Він вводив дворічний “перехідний період” для реінтеграції (спочатку йшлося про 12-місячний термін, який міг бути продовжений ще на рік за бажанням однієї зі сторін). На цей час Рада Безпеки ООН мала встановити Перехідну адміністрацію як орган управління у Східній Славонії. Ця адміністрація повинна була організувати місцеві вибори (не пізніше, ніж за 30 днів до закінчення своїх повноважень) і забезпечити повернення біженців та вигнанців. Передбачалася демілітаризація території Східної Славонії упродовж 30 днів після розташування в регіоні військового контингенту ООН (Klemenčić and Schofield, 1996, p.397). План мирної реінтеграції охоплював демілітаризацію регіону, адміністративну реінтеграцію, соціальну реінтеграцію, введення перехідних поліцейських сил, проведення виборів, відродження економіки (Klein, 2010, s.22).

15 січня 1996 р. Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію № 1037 про створення Перехідної адміністрації ООН у Східній Славонії під назвою УНТАЕС (англ. UNTAES – United Nations Temporary Administration in East Slavonia), у розпорядження якої було надано 5 тис. миротворців ООН (Pavličević, 2000, s.553).

УНТАЕС виникла не на порожньому місці. Попередні миротворчі операції ООН на території Хорватії (УНПРОФОР, УНКРО) поширювались, зокрема, і на територію Подунав'я, утворюючи так званий сектор "Схід". Однак тоді, у 1992–1995 рр., миротворці стояли не на хорватсько-сербському кордоні, як того вимагали у Загребі, а на лінії розмежування вогню між хорватською армією та сербськими сепаратистами. Перебували там і миротворчі підрозділи з України (Українські УНПРОФОРци, 1994, с.55) та з інших країн. Декого з миротворців (зокрема, з російського контингенту) хорватська преса звинувачувала у підтримці етнічних чисток, сприянні торгівлі з окупантами, контрабанді (Owen, 1998, s.416).

Загалом у процесі реінтеграції брали участь такі сили:

- 1) миротворча місія ООН, яка містила військову та цивільну складові: а) цивільна Перехідна адміністрація ООН (УНТАЕС) і б) військові сили миротворчої місії ООН;
- 2) перехідні поліцейські сили;
- 3) хорватське Бюро тимчасового управління зі встановлення хорватської влади у Східній Славонії, Барані та Західному Сріємі;
- 4) державна комісія зі встановлення конституційного ладу Республіки Хорватії у Вуковарсько-Сріємській і Осієчко-Баранській жупаніях;
- 5) хорватський Національний комітет зі здійснення програм встановлення довіри, прискореного повернення і нормалізації життя в постраждалих від війни районах Хорватії;
- 6) сербські політичні сили;
- 7) група підтримки цивільної поліції ООН;
- 8) міжнародна місія ОБСЄ з цивільного моніторингу.

Кожна з цих структур виконувала свої функції, мала свої сфери відповідальності.

Цивільна Перехідна адміністрація ООН (УНТАЕС) здійснювала адміністративний контроль над територією Подунав'я; налагоджувала контакти з сербським населенням; виконувала роль "третейського судді" у конфліктних ситуаціях між сербами і хорватами; організовувала відвідини хорватами кладовищ, церков, домівок, звідки їх було вигнано; забезпечувала та проводила вибори у місцеві органи влади; моніторила кроки хорватської влади у регіоні; налагоджувала загальний контроль за проведенням реінтеграції (Klein, 2010, s.22).

Завдання *військових сил миротворчої місії ООН* полягало у сприянні демілітаризації регіону, взятті під контроль території Подунав'я, моніторинг добровільного і безпечного повернення біженців до своїх домівок у співпраці з УВКБ (Управління Верховного комісара ООН у справах біженців), підтримка миру і стабільності в регіоні (Jakešević, 2012, s.195).

Перехідні поліцейські сили здійснювали контроль правопорядку у регіоні. Спочатку змішані за національним складом патрулі, де було по два сербських і хорватських поліцейських, під міжнародним контролем забезпечували безпеку в зоні роз'єднання сторін, тоді як на території УНТАЕС діяла лише "Сербська міліція". У ході реінтеграції частка хорватів у Перехідних поліцейських силах зростала. З середини 1997 р. почалася реструктуризація цього органу і поступове переведення його співробітників до складу хорватського МВС (Barić, 2012, s.327–332; Hoļjevac Tuković, 2015a, s.105–117).

Хорватське Бюро тимчасового управління зі встановлення хорватської влади у Східній Славонії, Барані та Західному Сріємі, створене на початку 1996 р., мало на меті в ході реінтеграції співпрацювати з міжнародною спільнотою та місцевими сербами, виробляти спільну з ними позицію. Бюро проводило свою політику через виконавчі комітети з питань сільського господарства, охорони здоров'я, культури та освіти, проблем біженців, відбудови, релігійних справ та ін. (Vrkić, 1997, s.400).

Державна комісія зі встановлення конституційного ладу Республіки Хорватії у Вуковарсько-Сріємській і Осієчко-Баранській жупаніях, створена після місцевих виборів навесні 1997 р., у співпраці з УНТАЕС контролювала і координувала роботу органів хорватських державних органів і органів місцевого самоврядування, ініціювала заходи з реінтеграції судової системи, застосування закону про амністію, вела роботу з повернення біженців та з відбудови регіону (Vrkić, 1997, s.402).

Хорватський Національний комітет зі здійснення програм встановлення довіри, прискореного повернення і нормалізації життя в постраждалих від війни районах Хорватії створений у жовтні 1997 р. під тиском міжнародної спільноти через невирішеність деяких проблем реінтеграції з метою успішного завершення цього процесу. Його завдання – створити загальну атмосферу толерантності і безпеки, забезпечити соціальні, політичні, економічні умови для нормалізації життя, організувати повернення переміщених громадян Хорватії, а також будівництво демократичного суспільства.

Сербські політичні сили (зокрема, Сербська самостійна демократична партія – ССДП, яка зважилася на співпрацю з хорватами, брала участь у локальних виборах і стала одним із їх переможців) та сербські представники новообраних органів місцевої влади, співпрацюючи з хорватськими інституціями, таким чином легалізували хорватську владу на цій території (Barić, 2011, s.430–434).

Група підтримки цивільної поліції ООН (180 осіб) забезпечувала нагляд за регіоном після завершення мандату УНТАЕС (з січня по жовтень 1998 р.) (Kmpotić, ed., 1998, s.594).

Міжнародна місія ОБСЄ з цивільного моніторингу (250 осіб) перейняла функції цивільної поліції. В її обов'язки входило також підтримувати розвиток демократії і прав людини в Хорватії, виконувати частину повноважень щодо двостороннього повернення біженців і переміщених осіб (Škare-Ožbolt i Vrkić, ed, 1998, s.318).

Першим кроком у реінтеграції Подунав'я стала демілітаризація, яка передбачала роззброєння всіх військових і поліцейських сил у регіоні. План демілітаризації миротворці розробляли спільно з Генеральним штабом югославської армії і командуванням 11-го корпусу ЮНА. Місцеві сербські командири мали надати карти, які містили точне розташування всіх мінних полів, боєприпасів, що не розірвалися, і підготувати процес розмінування цих територій. З регіону у Югославію необхідно було вивести сучасне важке озброєння (Škare-Ožbolt i Vrkić, ed, 1998, s.56).

Сербське військове керівництво намагалося уникнути роззброєння своїх військ. Воно мало на меті зберегти 11 загонів чисельністю 1350 осіб, з яких планувалося сформувати спеціальний підрозділ МВС у регіоні. Однак керівництво УНТАЕС не пристало на ці сербські пропозиції (Barić, 2011, s.412).

Завдяки зусиллям усіх перелічених структур, 20 червня 1996 р. демілітаризацію Подунав'я було завершено. Підрозділи югославської армії було виведено до Сербії, місцеві сербські паравійськові формування розпущено. Перехідна адміністрація взяла під свій контроль казарми, аеродром і нафтові родовища (Barić, 2011, s.409–415).

Загалом за перший рік реінтеграції (1996) було встановлено поштовий і телефонний зв'язок між Подунав'ям і рештою Хорватії; відкрито водний шлях Драва – Дунай; прийнято

рішення виплачувати пенсії тим, хто взяв хорватські паспорти; організовано відвідини хорватськими біженцями кладовищ у Подунав'ї; встановлено хорватські митниці на прикордонних переходах (Barić, 2012, s.324–325; Škare-Ožbolt i Vrkić, ed, 1998, s.11).

Сербське населення Східної Славонії докладало зусиль, щоб загальмувати процес реінтеграції. Зокрема, воно намагалося продовжити термін перебування миротворців ООН, вимагало надати виборчі права кожному, хто проживав у регіоні на той час, незалежно від громадянства, відмовлялось від визнання хорватських законів і політичних інститутів, висувало додаткові умови для повернення хорватів у їхні будинки. Ці дії заохочувалися з Белграда, який намагався утримати Східну Славонію як своєрідну проміжну зону і зберегти там якнайбільшу кількість сербів. Наприкінці січня 1997 р. у регіоні місцеві серби вбили представника Перехідної адміністрації ООН (Pavličević, 2000, s.556–557).

Серби сподівалися, що у перехідний період під контролем УНТАЕС зможуть реалізувати свої вимоги особливого статусу так званих Сербських областей Східної Славонії, Барані та Західного Срієму (Barić, 2011, s.424–429), хоч Ердутська угода не передбачала існування сербської територіальної автономії, оскільки ця область за довоєнним складом населення не мала сербської більшості. Тобто, сербські претензії були необґрунтованими.

Хорватські серби активно протестували проти підписання 23 серпня 1996р. угоди про повну нормалізацію і встановлення дипломатичних відносин між Хорватією і Югославією, погрожуючи югославському керівництву масовими втечами з Хорватії в Сербію (Krmptić, ed., 1998, s.566).

Велике невдоволення сербської сторони спровокували хорватські списки сербів, підозрюваних у військових злочинах. Щоправда, у процесі мирної реінтеграції ці списки неодноразово коригувались у бік зменшення, що викликало обурення вже у хорватської громадськості (Barić, 2012, s.344–353).

Хорватський уряд намагався здобути лояльність сербів різними поступками. Він обіцяв надати право голосу на майбутніх виборах 1997 р. навіть тим сербам Східної Славонії, які на час перепису 1991 р. тут не проживали. Сербам пропонувалася посада піджупана у обох жупаніях Подунав'я. Уряд гарантував представникам сербської меншини широкі права у сфері культури і освіти. Вони отримали звільнення від проходження служби у війську протягом двох років після закінчення мандату УНТАЕС. Сербам – жертвам війни – було обіцяно право на охорону здоров'я і соціальний захист (Tatalović, 1997, s.286–288).

Одним із найважливіших проектів УНТАЕС стало відкриття ринку на трасі Осієк–Вуковар як місця для зустрічі розділених сімей з обох сторін та торгівлі хорватів і сербів. При розрахунках легально перебували в обігу хорватські куни, німецькі марки та сербські динари. Адміністрація УНТАЕС теж мала на ринку своє представництво, яке поширювало власні газети хорватською і сербською мовами. Спочатку ринок приваблював лише сотні людей, але згодом його відвідало майже 7000 осіб (Škare-Ožbolt i Vrkić, ed, 1998, s.106).

Важливим етапом реінтеграції стало проведення виборів у Подунав'ї навесні 1997 р., на яких перемогли правлячий Хорватський демократичний союз і новостворена Сербська самостійна демократична партія (Škare-Ožbolt i Vrkić, ed, 1998, s.205).

У 1997 р. в Подунав'ї були проведені такі заходи з реінтеграції:

– прийнято План повернення в Подунав'я, який дав можливість віддати будинки всім хорватським громадянам, незалежно від їх національності;

- розпочато активну відбудову житла;
- проведено обмін югославських динарів на хорватські куни;
- реінтегровано Дунайську залізничну систему;
- за міжнародної фінансової підтримки проведено роботу з повернення переміщених осіб;
- підписано угоди про реінтеграцію систем охорони здоров'я, освіти, агропромислового комплексу;
- поступово (у два етапи) виведено збройні сили УНТАЕС з одночасною передачею повноважень Хорватії (Barić, 2012, s.324–325; Pavličević, 2000, s.559).

Одним із яскравих моментів реінтеграції стало прибуття до Вуковару у червні 1997 р. “Потягу миру” з президентом Хорватії Ф. Туджманом, що складався з 21 вагона (за кількістю жупаній) – він знаменував повернення Подунав'я до складу Хорватії, а також символізував повернення переміщених осіб до своїх домівок.

19 грудня 1997 р. Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію № 1045, якою підтвердила завершення дії мандату УНТАЕС 15 січня 1998 р. Після цього реінтеграція Східної Славонії в адміністративно-правову систему Хорватії офіційно завершилася. Щоправда, на території регіону продовжували працювати вже згадані Група підтримки цивільної поліції ООН та Міжнародна місія ОБСЄ з цивільного моніторингу.

Мирна реінтеграція Подунав'я, що відбувалася під міжнародним контролем і з урахуванням європейських стандартів прав людини та свобод національних меншин, стала тим важливим комплексом заходів хорватського керівництва, який сприяв закінченню сербсько-хорватської війни.

Однак завершення війни не означало вирішення всіх проблем. Давався взнаки економічний чинник (загалом Хорватія витратила на відновлення регіону 1,7 млрд. євро), а також ціла низка невирішених питань: покарання винних, співжиття колишніх ворогів, психологічні труднощі, уникання дратівливих тем у Подунав'ї тощо. Хорватський історик Дражен Живич влучно зауважив: реінтеграція території завершена, тепер залишилося реінтегрувати людей (Živić, 2016, s.7).

Під тиском міжнародних структур Хорватія взяла на себе чимало зобов'язань у сфері забезпечення прав національних меншин, зокрема сербів, і тепер хорватське законодавство вважається найкращим у світі в питанні забезпечення прав і розвитку нацменшин. Закономірно, що закони про амністію обурили хорватське суспільство, оскільки жертвам довелося співіснувати з фактично військовими злочинцями, які їх піддавали тортурам чи виганяли. При цьому і сербам, і хорватам здається, що саме вони стали жертвами війни.

Без сумніву, Хорватія багато зробила для того, щоб закінчити війну мирним шляхом та нормалізувати відносини між сербами і хорватами. При цьому у сербів – як у Хорватії, так і в Сербії – не спостерігається каяття за минуле. Сьогодні очевидно, що Сербія не хоче відмовлятися від надзвичайно небезпечних історичних намірів територіальної експансії в Хорватію. Це дає сигнал про те, що ще може чекати Хорватію у майбутньому.

Між Хорватією 1990-х років і сучасною Україною в питанні збереження територіальної цілісності можна знайти чимало спільного: підтримка сепаратистів з боку сусідніх держав (Сербії та Росії) та їх офіційне заперечення присутності власних військ на чужій території; безпосереднє межування проблемних регіонів із державою-агресором; перебільшені сподівання на миротворчі місії тощо.

Тож досвід проведення Хорватією реінтеграції Подунав'я може бути корисний для України під час імовірного мирного повернення своїх східних територій. Мережа

хорватських урядових установ з питань реінтеграції та їх діяльність, налагодження порозуміння та співпраці між сторонами протистояння за міжнародного посередництва – усе це може бути корисним для успішного вирішення проблеми окремих районів Донбасу. Однак різні зовнішньополітичні гравці (Сербія в одному випадку і Росія – в другому) та їх різна вага у світі дають підстави припустити, що сліпого копіювання хорватського досвіду для України бути не може.

Список посилань

- Каличанин, З., ред., 1996. *Република Српска Крајина*. Книн–Београд.
- Українські УНПРОФОРци, 1994. *Нова думка*, 100, с.55.
- Antunović Lazić, D., ed., 2015. *Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja – zaboravljeni mirovni projekt?* Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung; Vukovar: Europski dom Vukovar.
- Barić, N., 2011. Srpska oblast Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem – od “Oluje” do dovršetka mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja (prvi dio). *Scrinia Slavonica: Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, 11 (1), s.393–454.
- Barić, N., 2012. Srpska oblast Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem – od “Oluje” do dovršetka mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja (drugi dio). *Scrinia Slavonica: Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, 12 (1), s.323–370.
- Bilandžić, D., 1999. *Hrvatska moderna povijest*. Zagreb: Golden Marketing.
- Holjevac Tuković, A., 2015a. *Proces mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja*. Zagreb: Despot infinitus.
- Holjevac Tuković, A., 2015b. Temeljni sporazum o području istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema (Erdutski sporazum) i uvjeti za njegovu provedbu. *Časopis za suvremenu povijest*, 47 (3), s.617–634.
- Jakešević, R., 2012. Mirovne misije Ujedinjenih nacija i rješavanje etničkih sukoba: studija slučaja Istočne Slavonije. *Politička misao: časopis za politologiju*, 49 (2), s.186–203.
- Klein, J. P., 2010. UNTAES – sažeto izvješće misije. In: D. Živić i S. Cvikić, eds. *Mirna reintegracija Hrvatskoga Podunavlja – znanstveni, empirijski i iskustveni uvidi*. Zagreb – Vukovar: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, s.17–22.
- Klemencic, M. and Schofield, C., 1996. Croatia's territorial consolidation and prospects for the future. *GeoJournal*, 38 (4), pp.393–398.
- Krmpotić, M., ed., 1998. *Kronologija rata: agresija na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu (s naglaskom na stradanja Hrvata u BiH): (1989.–1998.)*. Zagreb: Hrvatski informativni centar.
- Owen, D., 1998. *Balkanska odiseja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatski institut za povijest.
- Pavličević, D., 2000. *Povijest Hrvatske*. Zagreb: Naklada P. I. P. Pavičić.
- Škare-Ožbolt, V. i Vrkić, I., ed., 1998. *Olujni mir: kronologija hrvatske misije mira na Dunavu*. Zagreb: Narodne novine.
- Tatalović, S., 1997. *Manjinski narodi i manjine*. Zagreb: IP Prosvjeta: SKD Prosvjeta.
- Vrkić, I., 1997. *Istočno od zapada, Politički putopisi hrvatskim istokom*. Zagreb: INTERPUBLIC, Marketing agencija d.o.o.
- Živić, D., 2016. Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja, 1996. – 2016. *Političke analize*, 7 (25), s.3–8.

References

- Antunovic Lazic, D., ed., 2015. *Peaceful reintegration of Croatian Danube region – forgotten peace project?* Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung–Vukovar: European House of Vukovar. (In Croatian)
- Baric, N., 2011. The Serb district of Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmia – from the Croatian operation “Storm” to the completion of the peaceful reintegration of the Croatian Danube region (Part one). *Scrinia Slavonica: Yearly Branch for the History of Slavonia, Srijem and Baranja of the Croatian Institute for History*, 11 (1), pp.393–454. (In Croatian)
- Baric, N., 2012. The Serb district of Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmia – from the Croatian operation “Storm” to the completion of the peaceful reintegration of the Croatian Danube region (Part two). *Scrinia Slavonica: Yearly Branch for the History of Slavonia, Srijem and Baranja of the Croatian Institute for History*, 12 (1), pp. 323–370. (In Croatian)
- Bilandzic, D., 1999. *Croatian modern history*. Zagreb: Golden Marketing. (In Croatian)
- Holjevac Tukovic, A., 2015a. *The process of peaceful reintegration of the Croatian Danube region*. Zagreb: Despot infinitus. (In Croatian)
- Holjevac Tukovic, A., 2015b. The Basic Agreement regarding the area of Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmia (the Erdut agreement) and the conditions for its enforcement. *Journal of Contemporary History*, 47 (3), pp.617–634. (In Croatian)
- Jaksevic, R., 2012. UN Peacekeeping missions and the solving of interethnic conflicts: case study of Eastern Slavonia. *Political Thought: Journal of Political Science*, 49 (2), pp.186–203. (In Croatian)
- Kalicanin Z., ed., 1996. Republic of Serbian Krajina. Knin–Belgrade. (in Serbian)
- Klein, J.P., 2010. UNTAES – summary mission report. In: D. Zivic and S. Cvikic, eds. *Peaceful reintegration of the Croatian Danube region: scientific, empirical and experiential insights*. Zagreb – Vukovar: Institute of Social Sciences Ivo Pilar, pp.17–22. (In Croatian)
- Klemencic, M. and Schofield, C., 1996. Croatia’s territorial consolidation and prospects for the future. *GeoJournal*, 38 (4), pp.393–398.
- Krmpotic, M., ed., 1998. *Chronology of the War: Aggression on Croatia and Bosnia and Herzegovina (with emphasis on the suffering of Croats in BiH): (1989–1998)*. Zagreb: Croatian Information Center. (In Croatian)
- Owen, D., 1998. *Balkan odyssey*. Zagreb: Croatian University Publishing, Croatian Institute of History. (In Croatian)
- Pavlicevic, D., 2000. *History of Croatia*. Zagreb: Edition P. I. P. Pavičić. (In Croatian)
- Skare-Ozbolt, V. and Vrkic, I., ed., 1998. *Stormy peace: chronology of the Croatian mission of peace on the Danube*. Zagreb: National newspapers. (In Croatian)
- Tatalovic, S., 1997. *Minority peoples and minorities*. Zagreb: IP Education: SKD Education. (In Croatian)
- UNPROFOR’s peacekeepers, 1994. *New opinion*, 100, p.55. (In Ruthenian)
- Vrkic, I., 1997. *East of the West, Political Travels in the Croatian East*. Zagreb: INTERPUBLIC, Marketing agencija d.o.o. (In Croatian)
- Zivic, D., 2016. Peaceful reintegration of Croatian Danube region, 1996–2016. *Political analysis*, 7 (25), pp.3–8. (In Croatian)

**FEATURES OF THE REINTEGRATION OF THE CROATIAN DANUBE REGION
IN THE SECOND HALF OF 1990s****Mykola NAHIRNYI**

*Higher Communal Educational Institution
"Volodymyr-Volyns'kyi Pedagogical College named after A.Yu.Krymsky"
42, Ustyluz'ka str., Volodymyr-Volyns'kyi, Volyn region, 44700
e-mail: mykola76@hotmail.com*

Abstract

Background: The breakup of socialistic Yugoslavia caused separatism of the Croatian Serbs and separation of their self-proclaimed territories from Croatia. The return of the lost territories became the urgent task of the Croatian government.

The peacemaking activity of the UNO contingent in Croatia from 1992 till 1995 turned out inefficient. Therefore Croatia seized under its control the Western Slavonia and Kninska Krajina during 1995. As for the Eastern Slavonia, the Croatian President.

F. Tudjman decided to return it peacefully with the help of international pecekeeping organizations.

Purpose: The purpose of our work is to highlight those aspects of the peaceful Danube region reintegration which could be an example of possible steps of Ukraine in solving the problems in Donbas.

Results: On the 12th November, 1995 the official government of Zagreb and the insurgent Serbs with the participation of the UNO representatives and the USA signed "The main treatment about the gradual peaceful reintegration of the Eastern Slavonia, Baranja and the Western Syrmia to the constitutional area of Croatia". This agreement suggested a two-year "transitional period" for reintegration. At that time United Nations Security Council had to establish Transitional Administration (UNTAES) as the governing body in the Eastern Slavonia. The other elements of the peaceful reintegration were: demilitarization of the region, administrative reintegration, social reintegration, transitional police forces, realization of elections, economic renovation.

Three different representatives participated in the process of reintegration: international structures (civil and military components), special Croatian government bodies and Serbian political forces eager to cooperate with official Zagreb. Transitional (temporary) police forces which consisted of the Croatians and the Serbs were created and stayed under the international guidance.

Among the main benefits of the first (1996) year of the reintegration should be highlighted the following: demilitarization; restoration of the post and telephone connection; pension payment to those who received the Serbian passports; establishment of the Croatian customs on the borders.

Amid the most prominent achievements of the second year of the reintegration (1996) it is worth to mention: conduction of the local elections; adoption of the Plan of the return of the Danube region, exchange of Yugoslavian dinars to Croatian kunas; agreement of the reintegration of health care, educational, agricultural systems; withdrawal of UNTAES armed forces and the synchronous delegation of authority to Croatia.

The Serbian population of the Danube region tried to slow down the process of the reintegration, believing to receive the special status to their region while being under the control of UNTAES during the transitional period. But the peace treatment of 1995 didn't regard the existence of the Serbian territorial autonomy, thus the Serbian complaints were groundless.

The Croatian government tried to gain the Serbs favour. It guaranteed them wide rights in the spheres of culture and education, health care and social protection.

On the 19th November, 1997 United Nations Security Council adopted the resolution № 1045 which confirmed the end of UNTAES authority since the 15th January, 1998. But it is incorrect to claim the absence of problems. There is a certain amount of unsolved questions: punishment of guilty, cooperation of the former enemies, psychological problems. While the Serbs are sure that they are the war victims, the Croatians have the opposite view.

The experience of the Croatian reintegration of the Danube region could be beneficial to Ukraine whilst the probable return of its eastern territories. But different external policy players (Serbia on the one side and Russia on the other) and their different influence in the world make us suppose that Ukraine would not entirely follow the Croatian experience.

Key words: Croatia, Danube region, Eastern Slavonia, the Serbs, UNTAES, reintegration, peacekeepers.